

LIBRETTO – WOLKENSTEIN

Som det verkligen blev.

Prolog. (Ännu inte skriven, preliminärt allting!!!)

I Trostburg. Görs som en svartvit berättande super8-film, fast med ljud.

Ca sex bildtexter projiceras:

9 mars 1967.

I Trostburg, Sydtyrolen.

Familjen Wolkenstein har bott i slottet sedan 1290,
men detta är den sista kvällen.

Underhållet är för dyrt,
familjen har beslutat att skänka slottet till en stiftelse,

Den siste Wolkenstein kommer in, sätter sig, berättar kort om slottet
(ett bildspel från Trostburg vore fint!)

Han bläddrar i gamla dokument. Läser om Oswald. Kommenterar något.

Oswalds spöke visar sig (på riktigt, i dialog med filmen!) och fyller i:
(musik från filmen löser synkproblemet.)

O: Ha, ha, ha!

W: Oswald?

O: Högst densamme!

W: Men hur är det möjligt?

O: Min kropp må vara borta, men min ande lever kvar. Och mest av allt här i Trostburg!

W: Oswald! Jag kan inte tro det är sant. Varför har du kommit tillbaka denna dystra kväll?

O: Det är en usel bild du ger av våran stora tid.

Sjunger: Av svärdens klang och kvinnors skratt, en doft av vin och grillat kött, av rökelse och
vaxljus. En tid för stolta män och stora dåd, och hövisk kärlek.

(Musiken fortsätter, Oswald säger till publiken:) Låt mig ta med er dit, till gångna dar, till
trettonhundraåttisju. Så får ni själva se!

Kanske 3'00''

Akt I

Scen 1 – Carne Vale, färdigt

Det är fastlagssöndag sent 1300-tal. Platsen är borgen Trostburg i Tyrolen.

*Sextetten inleder. Under tiden passerar ett karnevalståg i fonden, försvinner ut på
sidoscenen och kommer sedan in och fyller scenen. Framre delen av tåget är i kläder och med
standar i huvudsak seriös medan sista delen av tåget utgöres av barn och ungdomar med
mera narraktig utstyrel.*

Sextetten: (Zergangen ist meins Herzen We)

Kör: Dansa, skratta
 låt sången ljuda
 snart kommer fastan
 men först blir det fest

Hör hit nu och lyssna
gott folk här på Trostburg
vår ädle borgherre
bjuder er alla
till gästabud!

Talat: Bordet är dukat
 Snart kommer fastan

Kör: Men först blir det fest:

Dansa, skratta
låt sången ljuda
snart kommer fastan
men först blir det fest

Carne vale, Kött farväl
Carne vale, carne vale
Carne Vale, Kött farväl

Kör Ät och drick, snart kommer tid då
 sången tystnar, dansen stannar.
 Exit, exit gloria mundi
 Glädjens låga, brinn en sista gång!

Det bärs in mat, stora fat en helstekt gris på en stång, öl och vin. Under det att man tar för sig sjunger man.

Kör:

Carne vale, kött farväl
tag farväl ty fastan nalkas!
Carne vale, carneval, carneval!
kött farväl, farväl till vin!

några redan berusade karlar:
Karneval, karneval
Låt oss festa om som svin!
Karneval, karneval
Stek i panna, fett på läppen,

vinet flödar – töm ditt vin!
Låt oss festa om som svin!

Alla:
Carne vale, karneval!
Kyss din granne, dansa vilt,
fastan kommer
snart med tystnad
kött farväl, farväl till vin!

En gycklare:
Munkar mässar, präster svälter –
men vi festar
dagen lång

En annan gycklare:
Det är fastlag vi är herrar
herrar blir till
vanligt folk

Kör:
Carne vale, Kött farväl
Carne vale, carne vale
Carne Vale, karneval, karneval!
Kött farväl, farväl till vin.

Härolden (*kliver fram recitativ*):

Ni alla ungdomar, starka och raska
nu får ni visa vad ni kan.
Vem är nu starkast?
Vem spänner bågen?
vem sätter pilen i målets mitt.

Musik. Ungdomarna samlas, de har träsvärd de leker tvekamp och brottning. En ungdom, Hugo von Montfort ställer upp en halmdocka.

Hugo Monfort:
Vem träffar hjärtat?
vem av er blir hjälte?

En karsk äldre kille tränger sig fram. Bredvid honom står en annan yngling beredd med laddat armborst. Den äldre killen rycker det från honom och pilen går av och träffar Oswald i huvudet. Hugo släpper halmdockan och springer fram till Oswald han drar av sig sin halsdduk och virar den om Oswalds huvud

Kören:

//:Oh ve oh ve, oh ve, oh ve.
Ack o ve, o ve://

Talat: Det är borgherrens son
Det är unge herr Oswald

Ur scenens myller träder en gammal man fram, det är borgens hedersgäst den gamle poeten Guillaume de Machaut. Han böjer sig ner över Oswald säger något till Montfort, reser sig upp

de Machaut (rec)

Stilla, stilla, frukta inte.
Oswald skall leva.
Hör mina ord:

arioso:

Mörker nu slöjar ett skadat öga
för alltid det stängts av olyckans pil
Men hör mitt ord, hans andra öga
skall öppnas mot världen,
öppnas mot världen, mot fjärran land.
Långt bort över Alpernas toppar,
vår hjälte skall fara,
sjunga i furstars salar, sjunga i furstars salar
tjäna med svärd i främmande land
prövas i trohet, i trohet och kärlek,
Så står det skrivet i stjärnorna

Ljuset ner, scenen töms sakta och värdigt, spot dröjer lite på Guillaume

9'15''

Scen 2 – Till korståg, färdigt

En sal på Trostburg, Leonhart von Wolkenstein, hans hustru Katarina (Villanders), Hugo Graf von Montfort (Hugos far), hans fru Maria Gräfin von Pannberg, Guillaume de Machaut Katarina Villanders (recitativ?):

Vi bjudit in er här på denna fastlagssöndag
dels för att festa innan fastan börjar,
för att ta farväl till kött till och lustar
Med en sista överdådig festdag

Leonhart v W:

Men också för att kunna dryfta våra planer
på ett nytt korståg bort till fjärran länder
Då tänkte vi att också våra båda söner
ska gå med för hövisk vank och fostran

Maria v P :

Ack dyra, högt aktade vänner
Ni vet nog hur högt vi värderar
Att få komma till Trostburg,
att bjudas till storslagna festen

Hugo Graf v M:

Och klart det är att Hugo och Oswald
Har sång och dikt gemensamt
Men kan också spanna, kan också spanna en båge.
Ett korståg blir fostran för båda

De båda mödrarna (*duett*):

Så talar ni hårdföra karlar
Ni tänker ej alls som vi mödrar
Otaliga faror dem väntar
Vi mödrar går hemma och ängslas

Leonhart o Hugo d.ä (*duett*):

Men hårdföra karlar behövs det
För äran, för folket, för kyrkan
Låt nu våra söner
Få växa och omfamna livet.

Maria:

Er son är ju redan skadad
Han klarar inte av något fältttåg

Katarina:

De båda bör vara tillsammans
Låt dem stanna ett år till!

Leonhart, Katarina, Maria, Hugo (*kvartett*):

Vägen är stakad,
med fruktan som hopp .
F o H: Och vi låter dem fara / K o M: Skall de verkligen fara?
F o H: låt korståget gå / K o M: Skall de verkligen fara?

Guillaume:

Så väves de samman, båd fruktan och hopp
Må Herren dem följa varhelst färden går. 4'20''

Scen 3- Samtal vid lägerelden

Det är tre år sedan uppbrottet från Trostburg. Oswald och Hugo deltar i ett korståg. I fonden silhuetter av krigare bland dem Sigismund, Oswald och Hugo. Avlägset hörs ett tapt och krigarna droppar av alla utom Sigismund, Oswald och Hugo

Sextetten (Wol auff als das zu himel sey)

Och pojkarna drog ut i strid
och nu har deras korståg hållit på i tre års tid, i tre års tid.

De kämpar för en ädel sak, för den katolska kyrkans väl.
De kämpar för den sanna tron,

Men hedningarna i Litauen
de verkar nöjda med sin gamla religion!

Oswald (*Rec*):

I veckor har vi nu belägrat staden
men än så länge håller de stånd

Hugo (*Rec*,):

Ja stadporten är stängd trots anfall hela dagen
ger dom då aldrig upp någon gång?
Ger dom då aldrig, ger dom då aldrig upp nån gång?

Sigismund (*dyker upp bakom en mur*):

Kära knapar
upp med hakan
segern hägrar,
Tålamod! Tålamod!

Oswald och Hugo:

Men dyre Sigismund vårt tålamod snart tryter.
Trostburg vi lämnat sen tre långa år.

Sigismund.

Visst, visst, det vet jag
böner ber jag varje afton:
Låt det ta slut!
Tålamod! Tålamod!

Oswald:

I morgon väntar skrin och stridslarm hela långa dagen
nu dags för vila, och för lite ro

Sigismund:

Kära knapar
nu god natt
Tills i morgon
vid revelj.

Alla:

Vid revelj

Sigismund går, Oswald och Hugo sätter sig ner

Hugo:

Minns du den dagen
den dagen på Trostburg
vi sändes ut för att
vara tillsammans.
tillsammans i strid
tillsammans i sång
på kvällen jag ofta
hört dina sånger
en mästर्सångare
bor det i dig

Oswald:

En mästर्सångare!
Vad gör jag här då?
För ung för att strida
Ej med mitt svärd vill jag
världen besegra
nej med mina ord,
min röst och min sång.

Hugo:

Ja käre Oswald
med våra sånger
Ska vi nå ut.
Över allt stridslarm
skall vi nå ut.

Oswald:

I mina sånger
saknas det något
lär mig du Hugo
att öppna mitt inre
få mina sånger
få dem att vibrera av liv

Båda:

Låt oss sjunga
tillsammans i natten
sjunga en sång om
aftonens frid

5'40''

Scen 4 – hemkomsten,

Det har gått 15 år och Oswald har deltagit i fältslag och korståg i många olika länder. Han har utvecklat både sin stridskonst och skrivit dikter och sånger. Nu kommer han hem till Trostburg där en stor välkomstfest väntar med släkt, vänner och byfolk. Scenen är smyckad med standar och fanor. Ett antal barn i olika åldrar har samlats i spänd förväntan; bygdens hjälte skall komma hem.

Sextetten (Fröhlich geschray)

Femton långa år har gått, femton långa år av strid och äventyr.
Med sång och med dikter har han blivit känd både land och rike kring
Han har sjungit för kungar och drottningar
Han har rest i många länder och skådat många ting

Ja, nu, nu är han här, nu har han kommit hem hit till Trostburg, till Trostburg.

Ett barn kommer inspringande

Barnet:

Han kommer, han kommer
jag såg dem i dalen
han gick där i spetsen
med korstågsbanér

Alla:

Ja snart är han här, vår hjälte
från korståg och krig
vår store hjälte, vår hjälte
från korståg och från krig.
Hans sånger och bragder
spritts vida omkring

Nu får han berätta
om länder och städer
om strider, om strid
och märkliga ting

Nu hörs musik och snart tågar Oswald in i spetsen för släkten och de närmaste vännerna. Alla fyller scenen och kanske fylls det på med byfolk.

Katarina:

Vi välkomnar vår hjälte
välkommen hem, välkommen hem till Trostburg
till hemmet.
nu slaktar vi den gödda kalven
den välgödda kalven

Leonhart

Slå tappen ur tunnan!
nu stundar det fest.
Rätt länge har vi väntat på din hemkomst käre son
Vårt namn och vår ära, Tyrolens baner
har du gjort känt och hedrat varhelst du kämpade.

Oswald går omkring och hälsar på Ortsbor och gamla bekanta, alla är angelägna att komma honom nära.

Leonhart och Katarina:

På borggården eldar brinner och glöder
ta plats kära bybor.
Välkomna hit, nu börjar vår fest

Folket ger sig av och försvinner till festen på borggården. Kvar på scenen är Oswald, Leonhart, Katarina och familjens närmare bekanta och släktingar. En grupp är Sabina Jäger, hennes syster Elisabeth och bröder Martin och Heinrich. De står lite avsides. En annan grupp är Margarete och hennes två systrar Cecilia och Sigrid.

Elisabeth och syskonen:

Ja, ja. Ja, ja mottagen som hjälte blir han
men vi minns något annat vi
ty olösta är ännu tvisterna
om land, egendom om gods.
Ja, ja, ja, ja, ja!

Oswald (*går bort till Margarete*):

Det gläder mig att också ni har kommit
er fader saknar vi förstås.

Margarete:

Ja just idag vår fader hade andra plikter
men jag, jag vill ju möta hjälten själv.

Oswald bugar sig chevalereskt mot Margarete går sedan bort till gruppen kring Sabina.

Systrarna (*lite fnittrigt*):

vi systrar har ju aldrig, aldrig träffat hjälten
det skall bli riktigt spännande idag.

Sigrid och Cecilia

Men där försvann han bort till andra vackra damer
vår kära syster får nog senare sin chans

Oswald:

Sabina, Sabina, o vackrast bland jungfrur
ett smycke som hedrar vår fest
en grekisk gudinna som just från
Olympen, Olympen har stigit hit ner

Just dig vill jag föra till bordet
för dig vill jag höja mitt glas
en sångens gudinna är du
vill du, vill du att jag blir riddaren din?
Vill du jag blir riddaren din?

Sabina:

O riddare spar nu på svadan
din sångmö vill nog lite mer
vill se vem du är bakom orden
vill se om det finns något mer

Oswald bjuder henne armen och de lämnar scenen följd av alla de andra. Sabinas syskon sist lite tveksamt, men stannar upp innan de också försvinner.

Bröderna:

Han är förälskad, riddaren av Trostburg
i vår Sabina, kan vi inte nyttja det?

Elisabeth:

Ja, ja, ja, ja, ja!
Så klart att vi kan nyttja honom
romantikern och sångaren
Till slut han kanske inser det faktum
av Trostburg äger vi en del.

Martin/Heinrich

En gammal arvstvist som ej löstes
Sabina kanske löser den?
Konflikten löser sig till slut

Mellanaktsmusik. De yngre barnen sjunger:

Vad tror ni dom ska hitta på,
Vi får väl gå och titta då
Vart tog dom vägen?
Men titta där! Han står och håller hennes hand.
Han verkar hålla ganska hårt.
Och nu så bugar han sig och går ner på knä,
men inte släpper han väl hennes hand för dé.
Hon verkar gilla det han säger, hon verkar glad.
så kommer hon tillbaks:

Nu

(Under sången illustreras det som sjungs med en liten sketch med två barn)

Scen 4b Frieriet

Sabina klingar i glaset för uppmärksamhet. Folk strömmar in på scen från festsalen, glas i händerna. Oswald med Sabina vid armen..

Sabina: Se här min bålde riddare
som bett mig att bli hans gemål
Inför alla er ger jag nu svaret

Alla: Låt höra! Låt höra! Låt höra ditt svar!
Låt höra! Låt höra! Låt höra ditt svar!

Sabina: Svaret jag nu ger dig Oswald
blir ett ja! Men mitt svar är inte utan villkor
din kärlek visar du för mig
med att för min skull gå ut som en pilgrim
en pilgrim till staden Jerusalem.

Oswald: Jag drar mitt svärd, jag böjer knä
och svär jag redan är på väg
jag är på väg som pilgrim till staden Jerusalem
det är min kärleksskänk till dig

Han kysser svärdet

Hela ensemblen: Åh vilket kärlekstecken, vilken gåva, vilken gåva
Åh vilket kärlekstecken, vilken gåva, vilken gåva

Katarina: Min son, min hjälte, ska du redan gå och lämna oss?
Ditt rum är fejat, din säng är bäddad.
Ska den behöva vänta ännu mer?

12'20''

Scen 5 – Oswalds fader dör och Sabinas svek

Sextetten berättar (Wolauff gesell)

Till Jerusalem, Jerusalem i tre års tid
Tre år för en pilgrimsfärd för kärleks skull
Vad gör man ej för kärleken och för Sabina?
Men till sist är han hemma igen i Trostburg, i Tyrolen.
Men dåliga nyheter väntar. Dåliga nyheter!

På slottet Trostburg. Ett draperi och framför det en riddare som hedersvakt. Oswald gör entré och möts Maria som just kommer ut från draperiet. Hon sätter upp en hand och stannar Oswald.

Maria:

O käre vän, o käre vän, så kom du äntligt
hem från pilgrimsfärden

Oswald:

Kära vän, nyss hemkommen
nåddes jag av budskapet
att skyndsammast bege mig hit
För mig nu genast till min fader, till min fader.

Maria:

En präst har just givit
har givit din far sista smörjelsen.
Hans själ är beredd,
men hans kropp är svag.
Hans tid är kort.

Katarina:

Träd in nu min son,
Må Herren, må Herren ta mot hans själ
*Draperiet dras undan och avslöjar faderns bädd. Oswald går fram och knäböjer vid bädden,
fadern lägger handen på hans huvud.*

Leonhart:

Så kom du min Oswald...
Snart slocknar mitt ljus.
då får du leda vår ätt.
Slott, jord och namn.
allt detta blir ditt.
ej blott en gåva –
nej också en börda, en börda.

Härska oväldigt
ta hand om de dina.
Nu faller jag bort
du får ej vackla
får inte vackla.
får inte vackla...

*Hans röst tonar bort. Oswald gör sluter hans ögon och gör korstecknet. Han reser sig från
bädden.*

Oswald:

Du lämnar mig ensam
med mörker och krav.
Var är min tröst?
Var är min Sabina?

*Han lämnar rummet och drar för draperiet efter sig.
Vid sidan av draperiet men utanför faderns rum väntar modern.*

Oswald (*går fram till henne*):

Nu har jag sagt min far farväl

nu går jag ner till alla sörjande.
men säg mig, säg mig; har Sabina Jäger kommit.
Katarina/Maria

På denna sorgens dag
gör det mig ont att säga
Sabina Jäger kommer ej
hon heter inte längre Jäger
hon tagit namn efter sin make.

Oswald:

Make?
Sabina...
Du min sång, och själ –
så svek du mig
trots dina löften
Far, du har givit mig bördan,
Sabina har tagit mitt hopp.

Allt skall jag bära –
ett brutet hjärta,
en död fars arv.

6'20''

Scen 6 – Krogen i Innsburg

Septetten (Ach, sehnliches Leiden)

Ett sådant elände!
Efter pilgrimsfärden blev han sen faderlös och sviken av sin vän.
Ett sådant elände!
Vad blir nästa steg för Oswald nu när Sabina är nån annans fru?

(Stampanie)

Jo, Oswald söker finna tröst i kvinnor vin och sång.
På krogarna i Innsbruck är det alltid håll i gång
Med sina vänner lever han om och natten blir till dag
Med sina vänner lever han om och natten blir till dag.

Därefter är scenen en krog i Innsbruck. Krogen är full av människor som dricker, skålar och sjunger.

Kör: Festa, dricka, festa, dricka för livet är kort
Så njut när du kan!
Festa, dricka, festa, dricka för livet är kort
Vem har tid med bekymmer och elände?
Nej, nu festar vi loss, passa på!

Mörka röster:

Alla bekymmer och alla besvär
Lägger vi undan för nu är vi här

Ljusa röster:

Alla: Tårar och gråt hjälper inte ett spår
Drick nu, drick nu, drick nu, drick nu!
Drick nu så gott du förmår!

Festa, dricka, festa, dricka för livet är kort
Så njut när du kan, passa på!
Festa, dricka, festa, dricka för livet är kort
Vem har tid med bekymmer och elände?
Nej, nu festar vi loss, passa på

Oswald kommer in tillsammans med vännerna Fredrik och Sigismund och slår sig ner.

Oswald:

Kypare hit
Öl och vin laget runt

En kypare står redan där med en fullastad bricka.

Skål mina vänner, skål, skål, skål
Här sitter en man
Bruten av sorg
Sviken i kärlek, i kärlek.

Livet som lekte
Fick plötsligt ett slut
Allting blev svart
Allting blev dystert

Fredrik:

Upp nu med hakan
Skåla nu och drick
Glöm dina sorger, glöm dem ikväll

Sigismund:

Drick nu med mig
Skåla med mig nu
Drick för vår kejsare, drick för vår kejsare

Oswald (*reser sig*):

Vill ni höra en sång
En kärlekssång

Han reser sig men får syn på Sabina som just gjort entré och han ändrar attityd

En ängel hon var
Ja så såg hon ut
Men skenet bedrar
Och sedan till slut
Ur ängelens mun
Flög en ormtunga ut
En kluven tunga full av svek

Söta som honung
Var hennes ord
Sabina var hennes namn
Sabina, välkommen du falskhetens mö!

Sabina (*går fram till bordet, ställer sig bakom Fredrik med händerna på hans axlar*):

Vad sjunger du, Oswald?
Du smädar mitt namn?
Här står jag, här står jag framför dig,
en kvinna med makt!

För att reta Oswald faller hon ned på knä vid Fredriks sida. Till Fredrik

Just en sådan kvinna
Vill du kanske ha
Bakom starka män
Står ofta en kvinna, står ofta en kvinna.

Fredrik (*smickrad och förtjust*):

Sabina, jag står vid din sida
Jag är din tyrolske riddersman.

Sigismund (*uppenbart drucken och plötsligt på stridshumör*):

Riddersman, pyttsan!
Tyrolens riddare vänder ryggen åt kejsaren!

(Talat under Oswalds sångstart:

Fredrik (reser sig häftigt, han vänder sig mot alla i salongen):

En skål för Tyrolens ridderskap!

Sigismund: Vänder du ryggen åt kejsaren!

Fredrik: Skål för tyrolens ridderskap!

Sigismund: Förrädare!

Oswald (*försöker samtidigt att medla*):

Vänner lugna ner er
Låt ej en kvinnas leende
Bli en eld som startar ett slagsmål

Fredrik:

Är du med eller mot oss?
Svara mig nu`

Oswald:

Jag... jag... Jag står ju med adeln
Så krävde min fader
Innan han lämnade livet.

Fredrik:

Adeln skall segra!

En del av folket:

Ja, ja!

Sigismund:

Kejsarn skall segra!

En annan del av folket:

Ja, ja!

Alla:

Slagord klingar
nävar knyts
Vän mot vän
Far mot son

Segrar adeln?
Segrar kejsaren?
allas sinnen står i brand

Segrar adeln?
Segrar kejsaren?
Ölet rusar

Alla känslor står i brand.

7'00''

Akt II

Intro -de yngre barnen

Påven bor i Avinjong, han är smal och han är lång
Han har tjockt och krulligt hår, smala fingrar breda tår

Och i Rom, kan du förstå, där bor påve nummer två.
Han är kort och han är tjock, stora öron har han ock—så

I Bolonja strax breve där bor påve nummer tre.
I ett hus med tegeltak där har han sitt sovgemak

Men att det finns påvar tre é ju inget vidare
I den gamla staden Pisa så försökte man att visa
att en enda påve räcker, när man grälat några veckor
var det värre än förut, som man kunde räkna ut:

Alla vet ju att i Pisa blir det lätt lite snett.

Att dom nog den rätte é tycker alla påvar tre
Här i Konstanz får vi se om dom kommer vidare
Om dom kommer överens för nu har vi nått en gräns
Snart så blir jag protestant, det är både visst och sant!

Scen 7 – konciliet

Det är konciliet i Konstanz 1414. På scenen folk från staden, deltagare i konciliet, köpmän och gycklare. Bland folket finns också Margarethe och hennes två systrar.

Kör:

Furstar prålar, kurtisaner flörtar,
allting i Konstantz är liv och rörelse
Här kan man köpa allt,
Här kan man göra allt:
Ja konciliets Konstanz är vin, buller och dans

Här ett stånd med heliga relikier
I ett annat säljs det vaxljus ifrån Wien
Allting kan köpas här.
Allting kan göras här.
Gaudeamus, gaudeamus; sjung, drick och var glad

Ja, här rör sig furstar och prelater
blandar sig med köpmän och med vanligt folk.
Där står en tiggare, där går en månglare
Mundus ardet, världen brinner, men - drick och var glad

Folklivet fortsätter på scenen. I fonden passerar ett tåg med den botfärdiga sextetten, sist i tåget går nunnorna Emilia och Alma tillsammans med Jan Hus,

Sextetten:

Da pacem Domine, in diebus nostris,
quia non est alius qui pugnet pro nobis,
nisi tu Deus noster

(Ge fred, Herre, i vår tid, för det finns ingen annan som kämpar för oss, utom du, vår Gud")

Processionen nästan är ute viker de båda nunnorna och Hus av och går fram mot rampen

Jan Hus:

Ja nu är vi äntligen framme
Snart mig väntar konciliets dom

Syster Alma:

Vad är det som mest bekymrar dig

Syster Emilia:

Kan vi hjälpa dig bära din börda

Jan Hus:

Jag skall gå till förhör med prelater och biskop
Jag vet inte vad jag skall förvänta mig
Kan jag lita på löftet som Sigismund gav mig
att med fri lejd få lämna konciliet

Båda nunnorna:

På kung Sigismund måste du lita
om han lovat dig inför Gud

Alla tre störs av alla månglare i templet:

Emilia: De kallar sig Herrens tjänare,
men kalkens vin doftar mynt,
Alma förlåtelse säljes på marknaden
i guldsål väges din synd

Båda: Av marmor är deras altare
av ödmjukhet inte ett spår
Jag hör deras mässande toner
men hjärtlösa deras ord

Hus: Den rena kyrkan som jag stridit för
till Herren står nu mitt hopp
och skulle min tunga tystas ned
skall tusende återstå

O herre du allsmäktig
o led nu våra steg
Låt nåd och sanning råda
i kristlig enighet

*Hus trycker deras händer, gör korstecknet och går
Några ropar "Kättare" efter honom*

Nunnorna (*recitativ*):

Hur ska nu detta sluta?
Mot vilket öde går han?
Kan han behärska sina känslor?
Hans tankar är ju farliga.

*Nunnorna ut. Medan folket på olika håll börjar lämna scenen blir Margareta och hennes
systrar kvar i bakgrunden. Från vänster kommer Sigismund, Fredrik och Oswald livligt
diskuterande*

Fredrik (*i polemik med Sigismund*):

Vi levt nu med tre påvars välde
och nu skall vi välja blott en.
Men vad med den världsliga makten?
En kejsare vill jag inte se

Sigismund:

Lugn nu, bara lugn
Låt kyrkofrid råda
En påve det gäller
ej värdsilig makt

Fredrik:

Långt fjärran är ju den makten
vår adel råder sig själv

Sigismund:

Nej Fredrik, kejsaren rår, kejsaren rår!

Fredrik (*går hotfullt tätt in på Sigismund*):

Så nu vill du bli kejsare också
Nu räcker det inte längre att va konung.
Vår adel styr sig själv!

Oswald (*går fram till dem båda, lugnande*):

Sigismund och Fredrik.
en gång var vi vänner
vänner alla tre.

Fredrik:

Oswald, jag hör dig
din medling är meningslös!

Sigismund:

mot avundets svärd
är orden för veka.

(Margaretes systrar Sigrid och Cecilia har nu kommit in, och avbryter den spända scenen):

Oswald, där borta
där borta står din Margaret
(Oswald ser lite besvärad ut)
och låtsas nu ingenting
vi vet att ni umgås

Cecilia:

Gå nu till henne
glöm bort politiken

Båda:

sjung kärlekssånger
för henne. Den sköna

Oswald går bort till Margarete, kysser henne chevalereskt på handen och de lämnar scenen

Sigrid:

Minns du, minns du dagen, där på Trostburg
Hjälten Oswald som nyss kommit hem

Cecilia:

Jag minns skimret i hennes ögon
Hennes längtan, hennes längtan av Oswald bli sedd

Sigrid:

Måtte hon, Margarete bli lycklig
Har hon kärleken funnit till slut

Cecilia:

Får hon lyssna till kärlekens sånger
Får hon kanske hans trolovningsring

Båda:

Å kära syster
kärleken väntar på dig.
Väntan på honom, på honom,
väntan på honom, din väntan blev lång
Men nu är han här, redo och kär
Redo och kär!

Ljuset ner.

10'50''

Scen 8 – förlovningen

Oswald med Margareta vid armen kommer gående. De sätter sig ned på en bänk. Folk passerar då och då förbi i fonden.

Oswald:

Nyss fylldes mitt öra av buller och rop
men hjärtat av stilla längtan.

Och där ibland vimlet jag mötte en blick
så klar som solen om våren

Den blicken var din, den tände en brand
i riddarens svultna hjärta

Jag såg dig i vimlet bland allt detta folk
nu sitter vi här tillsammans

Margareta:

Tillsamman igen, dessa dagar av fröjd
min riddare och min kärlek

ack sjung mig din kärlek min sångare kär
låt tonerna smeka mitt öra

Låt orden få smickra, ge känslorna liv
jag lovar att inte tröttna

Oswald

Vad du än önskar, underbara Grete
gör jag det gärna. Din vilja är min lag
Käraste Grete: Dig är jag trogen
och din befallning lyder jag
natt såsom dag, var jag än går

(*Oswalds egen dikt. Ganska fri översättning av Tord)

Margareta:

Tillsamman igen, dessa dagar,
min riddare så sjung mig din kärlek.

ack sjung mig din kärlek min sångare kär.
jungfru så skön
låt tonerna smeka mitt öra.

de ljuvliga orden, ger känslorna liv.
liv
jag lovar att aldrig tröttna.

Oswald:

Tillsamman igen, dessa dagar av fröjd
Du min ängel och min kärlek

Jag sjunger dig kärlek min
Och tomerna smeker ditt öra

I ljuvliga ord ger vi känslorna
Jag lovar att aldrig tröttna

*Oswald knäfaller för henne och tar fram en ring
som bevis på vår kärlek underbara Grete
så ger jag dig denna ring
Tag emot den som ett tecken
på att vi nu är ett par*

Ljuset sakta ner över de båda när de lämnar scenen. Några takers musik och ljuset går upp igen. Oswald kommer in med ett brev i handen. Han vankar oroligt fram och tillbaka över scenen och går sedan fram till rampen

c.a 5 min

Oswald svajar i sina känslor och trots förlovningen med Margarete skriver han ett kärleksbrev till Sabina. Hon svarar med att bjuda in honom

Intermezzo med septett

*Sancta simplicitas, sancta simplicitas!
O så gulligt, se på de tu, men tro inte allt har ordnat sig nu.*

*Sancta simplicitas! Tror ni Oswald glömt Sabina då tror ni fel!
Hur klokt är det av en nyförlovad man att skicka ett kärleksbrev, till en annan?*

*Sancta simplicitas!
Sabina svarar kärleksfullt och Oswald, den tokstollen, misstänker ingenting.*

*Sancta simplicitas Så han kommer störtande trots sin förlovningsring
//:Sancta simplicitas, Sancta simplicitas://*

Scen 9 – Sabinas fälla

Ett praktfullt rum, Martin, Heinrich och Elisabeth, senare Oswald och Sabina

Martin:

Men Elisabeth, du har ju bjudit in honom hit
Fast han är förlovad med Margrete

Heinrich:

Men Martin, det kan ju bli riktigt kul
han är ju bara typ – en trubadur
En usel sångare förresten

Martin:

Där tar du fel, men strunt i det
nu har vi chansen att reta honom

Elisabeth:

Nu skall ni bara ta det lugnt
Jag har planerat vad som skall hända när han dyker upp
då skall ni två bara vara beredda

Heinrich:

Ja lita på mig om det blir allvar
två starka armar ..

Martin:

... ja, men ack så lite hjärna

Elisabeth:

Hör på nu här. Så här har jag planerat:

*De tisslar och tasslar. Bröderna går ut ur rummet. Bara Elisabeth blir kvar
Oswald gör entré.*

Elisabeth (Der mai mit lieben zal)

Så du kommer hit, du kommer hit Oswald
så du söker hennes närhet, gör du det?
Ditt hjärta klappar, dom-do-dom-do-dom
Ser du henne än? Ditt öga brinner hett
kan du se henne ännu Oswald. Kan du se? Titt-ut, titt-ut!
Sabina kan du inte se, titt-ut!

Har du glömt den andra, har du, har du glömt?
den milda lilla, söta lilla Grete?
Men Sabina har du inte, har du inte sett än.
Titt-ut, titt-ut, titt-ut-e-li-tut!
Var kan då Sabina, då Sabina va? Var kan hon, var kan hon va?
Ditt hjärta klappar, ögat det brinner, vaar kan hon va?

Men, men, men det handlar inte om var Sabina är
Det handlar om hur vi ska försöka, ska försöka klara upp
Våra gamla, sura, gamla, sura affärer om land och om slott.

Du kanske tror, du kanske tror att du, du-bi-dubi-du-bi-du-bi-du.
Att du du tror att du, du tror att du, att du-bi-du-bi-du-bi-du-bi-du
Du äger Trostburg, men det är inte, det är inte så-
För det gör, för det gör, för det gör...vi!

Oswald:

Du Elisabet men hur..

Elisabeth:

.. du trodde att det var Sabina?

Jodå, Sabina hon är här

Sabina gör entré

Sabina:

Du min käre Oswald, du min käre Oswald

ack så opålitlig är du.

Helt nyss förlovad, helt nyss, helt nyss förlovad

men redan redo att skynda hit, till nästa, till nästa som är villig.

Nästa som är villig. Så opålitlig är du.

Bröderna Martin och Heinrich rusar in, i handen har Martin ett dokument från vilket det dinglar lacksigill.

Martin:

Du kanske inte minns att vi har ouppklarade affärer

Heinrich:

och nu är tiden kommen, nu är tiden kommen

Martin:

Vi har i handen här ett dokument som visar

att stora delar av ditt gods av hävd är vårt, av hävd är vårt.

I våran ägo är det slottet.

Heinrich: I våran ägo är dom markerna.

Martin/Heinrich:

Ja läs i dokumentet här

Ett bindande juridiskt dokument

ja läs i dokumentet här:

Martin/Heinrich/Elisabeth

sextusen floriner, sex tusen floriner

så stor är din skuld, ja, ja, så mycket har tilldömts vår släkt.

sextusen floriner har tilldömts vår släkt.

Oswald

Sex tusen floriner, nu skämtar ni väl

Er skuld är ett påhitt, trots alla sigill, trots alla sigill.

Oswald går mot dörren, men bröderna hindrar honom.

Martin/Heinrich/Elisabeth

sextusen floriner, sex tusen floriner
så mycket har tilldömts oss ja, ja, har tilldömts vår släkt.
sextusen floriner har tilldömts vår släkt.

Martin/ Heinrich:

Ja nu är det vår tur, att få gripa in
Vår styrka får tala, och inte vår mun
Sträck fram dina händer, nu fångslar vi dig
Gör inte nåt motstånd, då dödar vi dig.

Martin/Heinrich/Elisabeth

sextusen floriner, sex tusen floriner
så mycket har tilldömts oss ja, ja, så stor är din skuld

Hon griper tag i Oswald som gör motstånd

Ge hit nu repet, klant, ge hit nu repet, klant!

Elisabeth kommer med repet. Bröderna försöker hålla fast Oswalds armar och händer och för att binda dem. De fumlar gång på gång när han skall knyta repet, Oswald kommer loss men bröderna tar tag i honom igen

Elisabeth (till Heinrich):

Ge hit repet klant

hon binder Oswalds händer och fötter och knuffar ner Oswald i ett hörn

Oswald:

Sabina – var är ditt hjärta?
Ännu en gång har du krossat mig!
Sabina, var är ditt hjärta?

Ljuset går sakta ner

c:a 8 min

Scen 10 – Fängelset

Oswald ligger i en mörk fängelsehåla. Sextetten (Durch Barbarei)

*I fängelset är mörkt och kallt, och löss och råttor överallt
Och ingen luft och inget ljus, ett mycket obehagligt hus
Som man nog helst vill slippa!*

*Men det är lättare sagt än gjort, här blir du kvar och samlar lort
och att du kommer ut nån gång, det har jag svårt att tro.
Din stora skuld finns alltid kvar, det kostar mera än du har
och hittar inte du nåt svar, så blir du kvar!*

*Och kan sitta på din bak och glo, för aldrig nånsin kan jag tro
att familjen Jäger släpper dig. Här tar resan slut!*

Sancta simplicitas, Sancta simplicitas!

Två fångar:, *Georg och Leopold*
Mörkt, mörkt, mörkt överallt
ej sol, ej måne
syns i vår mörka cell
vi sitter här
bedragare och tjuvar
och en och annan kättare

Georg:
Strider har jag upplevt många gånger
båd' på korståg och i furstemakters slag

Leopold:
Kärlek jag känt många gånger
jag har älskat, jag har kämpat, jag har drömt

Oswald
Här i mörkret sitter jag med ånger och min sorg
över vad jag mot min Grete gjort
Aldrig, aldrig har det känts så hopplöst
jag har fallit denna gång på eget grepp

Leopold (*under Oswalds sång*):
Ett sånt gnäll!
sånt ynkligt gnäll av en vuxen man

Georg (*under Oswalds sång*):
se på hans dräkt, så fina kläder

Georg och Leopold:
han är nog en adelsman

*En fångvaktare öppnar dörren och släpper in kvinna. Det är
Margarete som besöker Oswald i fängelset.*

Margarete:
Min stackars Oswald, det plågar mitt hjärta
Att se dig så eländig

Arioso:
Grete– jag svek dig.
Allt jag älskat föll ur mina händer.
Kan du då förlåta mig?

Margarete:

Ja du svek mig, ja, du svek mig
men min kärlek är starkare än ditt svek.
Starkare, starkare

jag förlåter dig min käre, jag förlåter dig!

(E byter plötsligt karaktär, blir bestämd och business)

Och nu har jag sökt upp en vän

Oswald:

En vän?

Margarete:

Ja en gång var han också din vän

Nu Oswald är det dags
att efter år av strider
på ovänskap om arv
och obetalda skulder
Ja Oswald det är dags
betala gamla skulder

Det är ju ändå så
det måste du väl medge
du är en Wolkenstein, du är en Wolkenstein!
och Jägers gamla fordran
på släkten Wolkenstein
är ännu ej reglerad

Oswald:

Men hur? Men vad? Men vem?

Margarete *(gullig igen)*:

Jo, vännen känner du
och vännen heter Fredrik
han har lovat mig
ordna en förlikning
Kom min riddare, min riddare.

hon öppnar sin famn för honom

Båda:

En vårdag vi möttes, i mörker vi skiljas
nu hoppets gryning vi väntar på, hoppets gryning vi väntar på-

De möts i en omfamning och Margarete släpps ut

Celldörren öppnas av typ sextetten

Sextetten

Res dig upp, res dig upp, en mäktig man är här.

En mycket mäktig, mycket mäktig man.
Då duger det inte alls att sitta och slöa och tänka på...
Ja, vem det nu är han tänker på.
Res dig upp, res dig upp, en mäktig man är här.
En mäktig man besöker dig!

Sigismund (*som nu är kejsare gör entré.*):

Käre Oswald – gamle vän
här, här sitter du slagen i bojor.
Hur har du ställt till det för dig?

Oswald:

Ack, ack Sigismund, tack att du kommer
kan du göra något för en gammal vän?

Sigismund:

En krigare var du, en krigare och sköna dina sånger
men på politik, på politik och på pengar har du aldrig haft förstånd
Jag skall få till stånd en förlikning med familjen
och hoppas snart få ut dig härifrån
han klappar i händerna och fångvaktaren öppnar dörren
Farväl då, vi ses nog snart igen, farväl då Oswald.

C:a 6 min

Scen 11 – Uppgörelsen

Vid rampen en grupp bestående av Margareta, Fredrik och Sigismund.

Fredrik (*kallt, bestämt*):

Hans skuld den är solklar!
En Wolkenstein är han och svarar för
han svarar för att den gamla, att den gamla skulden regleras

Sigismund :

Lugn nu Fredrik, inte alls.
Sextusen floriner är uppenbart,
är orimligt och måste justeras
En riddare som krossas av girighet.

Margarete :

Jag minns, jag minns två ädlingar, två unga ädlingar
i lek och allvar lika
de slogs och lekte men ändå
skedde allt i vänskap.
Men sen, som så ofta går,
så skildes deras vägar
nu möts de ej som vänner mer
nu möts de ej som vänner, bittra äro orden
de sitter som en ful grimas
i ädlingarnas anlet.

Recitativ:

Så mina herrar – hör.
En tvist den föder vanligen blott mera tvist,
men försoningen, ja försoningen den kräver måtta.
Fast Oswald har felat på många sätt
Ska han väl inte dränkas, dränkas i gårdagens skulder?

Fredrik:

Här är mitt förslag
Sex tusen floriner jag sätter ner
till endast femhundra dukater,
Och tvisten är över när Oswald har detta betalat.

Ca 3'00''

Scen 12 – Final

Scenen börjar fyllas med folk. Det stundar fest – bröllop mellan Oswald och Margareta

Septetten: Så nu är saken löst till slut och gammalt groll det klaras ut.
Nu blir det fred, det blir fred, fred!
Och kung och kejsare, minsann, dom ler och pratar med varann

Kör:
Gloria! Gloria!
Ära vare Gud i höjden,
Gloria! Gloria”
Ära vare Gud i höjden!

Prästen:
Oswald von Wolkenstein,
tager du denna kvinna till din hustru,
att älska, ära och vårda?

Oswald:
Ja Margarete ska jag älska, skydda och vårda

Barnkör:
Gloria! Gloria!
Ära vare Gud i höjden,
Gloria! Gloria”
Ära vare Gud i höjden!

Prästen;
Margarete von Schwangau
tager du denne Oswald till din make
att älska, ära och vårda?

Margareta:
Ja, mitt hjärta tillhör dig, det tillhör dig, det tillhör dig!

Hela ensemblen:
Högt över bergens toppar strålar
strålar sol över länder, över hav
Lyckliga lever nu brud och brudgum
som till varandra har sagt ja

Lycklig i frid och trogen i motgång
löften som de varandra gav
Vittnen var folket, vittnen var adeln, hela Tyrolen vittnen var
Vittnen var folket, vittnen var adeln, hela Tyrolen vittnen var

Epilog, den siste Wolkenstein och Oswald;

Den siste: Men Oswald, inte vill du väl få oss att tro att det var såhär det gick till?

Oswald: Gick till och gick till! Det är väl inte nån sanning vi håller på med här,
det är konst. Låt dem tro vad dom vil

Kör

Gloria! Gloria!
Ära vare Gud i höjden,
Gloria! Gloria”
Ära vare Gud i höjden!

SLUT

C:a 4 min